

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ח

פרשת וישב

א. פירוש הרלב"ג.

פרק לט', פסוק כ':

יום הולדת את פרעה. הוא היום שנולד בו ואז היה יום איד¹⁸ שלו. ולא זכר שר המשקים. בפיו לדבר דבר ממנו אל פרעה. וישכחהו. בלבו¹⁹. והנה דברי זה הספור מבוארים.

ואולם התועלות המגיעות ממנו הם תשעה:

התועלת הראשון הוא בדעות. והוא להודיע שהאיש הטוב הוא מושגה מהשם יתע' עד שתגיע בעבורו הצלחה למי שהוא יושב עמו, מצד חשקו ורצונו שיצליח קנין מי שהוא יושב אתו. ולזה תמצא שההצלחה היתה תחלה בבית המצרי בכל אשר היה יוסף עושה* ולא בשאר הענינים. וכאשר הפקידו אדניו בכל אשר יש לו, הנה מפני שהיה יוסף משתדל בהצלחת קניניו להיותו פקיד עליהם, כמנהג¹⁹ כל משרת נאמן, הנה הגיעה ההצלחה בכל קניני המצרי בגללו. ובה הגעת ההצלחה לשר בית הסוהר בענין האסורים כאשר הופקד יוסף על שמירתם. וזה סוד עצום מסודות²⁰ ההשגחה. ובה האופן יותר²¹ הספק איך תועיל תפילת האדם [השלם]²² לזולתו*.

התועלת השני הוא במדות. והוא שראוי לאדם שלא יגמול רע למי שגמלהו טוב. ולזה אמר יוסף לאשת פוטיפר שאין ראוי שיגמול לאדוניו זאת הרעה תחת הטובה אשר גמלהו.

התועלת השלישי הוא במדות. והוא שראוי לאדם השלם שירחק מהדברים המביאים לידי גלוי ערוה. ולזה לא הסכים יוסף להיות עם אשת אדניו, אפילו בלא תשמיש.

התועלת הרביעי הוא במדות. והוא שראוי לשלם להתגבר כנגד יצרו שלא יחטא לאלהים ולא יירא משום רע שיהיה נכון לבא עליו על זה. הלא תראה כי יוסף עזב בגדו אצל גבירתו, ליראתו שמה יתגבר עליו יצרו, ולא חשש אל הרע שהיה נכון שיגיעהו מזה מאשת אדניו.

שאלות

1. פרשנו אהיין בין "לא זכר" לבין "וישכחהו" התוכל להסביר את השוני ביניהם?
2. מה קדיוק רואה פרשנו כתוצאת ראשונה?
3. מהו אותו: "סוד עצום מסודות ההשגחה" שפרשנו מזכיר כאן?
4. התוצאת השניה והשלישית הינן באידות, כמה הן שונות מן התוצאת הראשונה?
5. מה מזיין פרשנו בתוצאת הרביעית כאצעה חסופ?

ויהי יי את יוסף ויהי, ויהי, אמר ויהי יי את יוסף ריל יראתו ודבקתו בו. ויהי איש, איש מצליח כמושכלות. ויהי בבית אדוניו, ויהי מצליח גם כן בקנינים ובענינים, ובהצלחות המדומות גם בבית אדוניו המצרי:
 ויברך יי את בית המצרי בגלל יוסף, אהשוב כי היתה נראית ונוכרת הצלחה בכל הנעשה על ידו כי גם במה שהוא נעשה על יד אחרים כיון שהוא נעשה במצות יוסף היתה ההצלחה מצויה וגלויה ממה שהיה נעשה בזולת השנחתו, גם כי היתה ברכה בכל אשר לו בבית ובשרה. וזה שאמי וירא אדניו כי יי אתו וכל הנעשה צוה שיהיה בצויו. וזה שאמי ויסקדהו על ביתו וכל אשר יש לו נתן בידו. וזה שאמי וכל אשר הוא עושה יי מצליח, או אמר יי אתו שהיה ירא ^{הים ושם} יי שגור בסיו בכל ברכותיו ותפלותיו ועל זה היה נסלא ותמה ומביט בהצלחתו:

שאלות

1. כרשנו מתצק על השימוש הרב המלה: "ויהי" קצת מה מחקר בין כל הדברים?
2. איך כרשנו אמין את המרכה שניתנה בפית המצרי?
3. לפי מה הפינו המצרי את מרכת יוסף?

* * *

ג. רש"ד הירש . (ז) .
 פרק מ' פסוק ז':

כמה מלים מיותרות במחציתו הראשונה של פסוק זה! כמעט כמספר המלים הכלולות בו. הרי הוא חוזר ומונה את פרטי הלהות של שני החברים למאמר, אם כי "וישאל אותם" כבר היה מבאר הכל. הן אישיותו כבר ידועה לנו היטב. אך אם לא טענו בכל הרי הוא לא לציין את חכמתו ודעתו של יוסף. הוא ראה אותם זועפים, הן טרם ידע דבר, וישאל את סריסי פרעה וגו'. דרך ההסתכלות בה אדם רגיל מסתכל על עולם ועצמים, שונה מדרך הסתכלותו של יוסף. אדם רגיל רואה רק בדרך כלל, ואילו החכם רואה בכל איש ובכל חפץ את ייחודם וסגולתם הפרטית. הראשון מדבר עם "סוחרים", "מלומדים" וכו': האחרון משווה לנגדו תמיד את האיש אשר אתו הוא מדבר, על כל תכונותיו המיוחדות ועל כל קשריו. יוסף לא שכח לרגע מה היה טיבם, לשם מה היו כאן, כל מצבם היה לנגד עיניו בקיום ברורים ובהירים. הם היו במשמר (— ובכך שונה לטובה פרעה המצרי מחבירו הפרסי שלאחר זמן: הוא לא גזר בכעסו גזירה שאין להשיב, עי' דניאל ה, יז —) ולמחרת יכלו לצאת לחפשי. כמורכב הם היו אתו — אולי היתה השערה עמומה בלבו של יוסף, כי בהיותם רק במעצר, רק עד לחקירה, עלולים הם להשפיע לטובה

על גורלו, אולי לכו אמו לו, כי בהשגחה אלהית
נודמנו כאן לפונדק אחד. ודוקא מפני ששיוה לנגדו
תמיד את האיש על כל קשריו, משום כך ראה את כל
דבריהם ומעשיהם, וכן את הלוטותיהם בקשר עם
אישיותם המיוחדת; ומתוך אותה אישיות מיוחדת ידע
להבין ולהעריך את כל מה שראה ושמע.

אלות

1. קרא שוב את הפסוק, על מה אגסס פרשנו את דבריו?
2. איך פרשנו מין - בהחכה - את ראיתו של יוסף את שותפיו לכלא?
3. מה הוא ראה ומה הוא למד מכך והוציא מסקנות?
4. מה מדריך את פרשנו בקואל פאר כפי פאר?

* * *

ויש ישועה שהשם יתברך עושה ומלבישו
בטבע, כמו שעשה הנס בפורים,
שלפי הנראה היה על ידי הטבע,
שאחשורוש נשא את אסתר, ומחמת אהבת
אשה הרג את המן. וכן בנס דחנוכה היה
גם כן לפי הנראה על פי טבע, שהמלך
היה אוהב את יהודית (מדרש מעשה יהודית),
ויצא מכאן הריגת הגויים ונצחו את
השונאים יד.

וזוהו כוונת הפסוק (תהלים קיא, ד) 'זכר עשה
לנפלאותיו, וקשה על מה צריך
לזכור הפלא, הלא הוא העושה כנ"ל. על
זה תירץ חנוך ורחום ה' (שם), ודרכו
לרחם, ועל הים לא היה מרחם, וביטל
אותו מפני ישראל שיצאו ממצרים והיו
צריכין לעבור עליו, היה מרחם עצמו
וביטל את הים מפני ישראל, זהו פלא
עצום. זהו ישועה אחת.

ד. קדושת לוי.
פרק מ' פסוק י':

אלות

1. קרא שוב את הפסוק, לכאורה מה צורך בפיאורו?
2. איך פרשנו מין את פסוקו?
3. מה פירושו: "מלבוש טבעי"?
4. איך לפי זה מסביר פרשנו את מין הניסיון?

* * *

[יג] בעוד שלשת הימים: יוסף שהיה זמן מה נכבד בבית פוטיפר שהיה משרי
המלך, ייתכן שהיה יודע כי בעוד שלוש ימים הוא יום לידת פרעה, ושהיה
מנהגו לשאת את ראש עבדיו בעשותו לכולם משתה (וקרוב לזה ראב"ע). ומה
שהיה מהשגחת האל הוא שהבדיל בין זה לזה וידע מי מהם יחיה ומי ימות או
(כדברי תלמידי יהודה אריה לוצאטו) שר המשקים ושר האופים היו מזכירים היום
ההוא, כי היתה להם תקוה שיעלה זכרונם לטובה לפני המלך, ומהם למד יוסף.

ה. המשתדל.
פרק מ' פסוקים יג':

אלות:

1. מה היה מצמדו של יוסף לפי פרשנו כאן?
2. מה ראה יוסף ואיך הוא ניצל את ידיעתו?

* * *